

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to

E-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.

Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny

Formuła 2015

JĘZYK POLSKI

ARKUSZ

1

**Poziom podstawowy
Test**

Symbol arkusza

EPOP-P1-100-2305

DATA: 4 maja 2023 r.

GODZINA ROZPOCZĘCIA: 9:00

CZAS TRWANIA: 170 minut

(łącznie na napisanie testu i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: 20

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

☐

dostosowania
zasad oceniania.

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **dwa właściwe arkusze egzaminacyjne**, tj. arkusze we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**, oznaczone **1** i **2** – jeden z testem, drugi z wypracowaniem.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwe** arkusze – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwe** arkusze – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy ten arkusz egzaminacyjny (z testem) zawiera 11 stron (zadania 1–12). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Możesz korzystać ze słownika ortograficznego i słownika poprawnej polszczyzny.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

**Zadania egzaminacyjne są wydrukowane
na następnych stronach.**

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów i tylko własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Tekst 1.

Józef Tischner

Dialog

Dialog oznacza, że ludzie wyszli z kryjówek, zbliżyli się do siebie, rozpoczęli wymianę zdań. Początek dialogu – wyjście z kryjówki – już jest dużym wydarzeniem. Trzeba się wychylić, przekroczyć próg, wyciągnąć rękę, znaleźć wspólne miejsce do rozmowy. Miejsce to nie będzie już kryjówką, w której człowiek pozostaje sam ze swoim lękiem, lecz miejscem spotkania, zaczątkiem jakiejś wspólnoty, być może początkiem domu. Ileż przeszkód potrzeba niekiedy pokonać, by rozpocząć dialog! Ile cierpliwości, by go kontynuować! Trzeba nie tylko przewyciężyć lęk i usunąć uprzedzenia, ale również wynaleźć taki język, który dla obu stron znaczy to samo. Nie może to być język grupowy ani tym bardziej język insynuacji, oszczerstwa czy nawet język oskarżeń.

Nie każda rozmowa człowieka z człowiekiem jest rzetelnym dialogiem. Rzetelny dialog sprawia prawdziwe rewolucje w życiu ludzi i społeczeństw. On jest jak wpuszczenie światła w mrok piwnicy. Bardzo często porównuje się prawdę do światła, które „oświeca każdego na ten świat przychodzącego”. Dialog – wnosząc światło – odsłania prawdę. Innymi słowy: przywraca rzeczom i sprawom ich właściwy wygląd.

Rzetelny dialog wyrasta z pewnego założenia, które musi być przyjęte – wyraźnie lub milcząco – przez obydwie strony: ani ja, ani ty nie jesteśmy w stanie poznać prawdy o sobie, jeśli pozostaniemy w oddaleniu od siebie, zamknięci w ścianach naszych lęków, lecz musimy spojrzeć na siebie niejako z zewnątrz, ja twoimi, a ty moimi oczami, musimy porównać w rozmowie nasze widoki i dopiero w ten sposób jesteśmy w stanie znaleźć odpowiedź na pytanie, jak to z nami naprawdę jest. Dopóki ja patrzę na siebie wyłącznie swoimi oczami – znam część prawdy. Dopóki ty patrzysz na siebie swoimi oczami, także znasz tylko część prawdy. Ale także odwrotnie: gdy ja patrzę na ciebie i biorę pod uwagę tylko to, co sam widzę, i gdy ty patrzysz na mnie i uwzględniasz tylko to, co widzisz – obydwaj ulegamy częściowemu złudzeniu. Pełna prawda jest owocem wspólnych doświadczeń – twoich o mnie, a moich o tobie. Wspólne poglądy są owocem przemiany punktów widzenia. Stąd dialog – dialog rzetelny, pojęty nie tylko jako sposób zachowania się ludzi, ale jako konieczny środek osiągnięcia prawdy społecznej.

Warunkiem dialogu jest zdolność „wczuwania się” w punkt widzenia drugiego. Ale nie chodzi tylko o współczucie, lecz o coś jeszcze – o uznanie, że drugi ze swego punktu widzenia zawsze ma trochę racji. Nikt nie zamyka się w kryjówce dobrowolnie, widocznie ma jakiś powód. Trzeba ten powód uznać. W pierwszym słowie dialogu kryje się wyznanie: „z pewnością masz trochę racji”. Z tym idzie w parze drugie, nie mniej ważne: „z pewnością ja nie całkiem mam rację”. Wyznaniami tymi obydwie strony wznoszą się jakby ponad siebie, dążąc ku wspólnocie jednego i tego samego punktu widzenia na sprawę i rzeczy. Podejmując dialog, jestem tym samym gotów osobistą prawdę drugiego uczynić częścią mojej prawdy o nim, a prawdę o sobie uczynić częścią jego prawdy. Dialog to budowanie wzajemności.

Na podstawie: Józef Tischner, *Dialog*, [w:] tegoż, *O człowieku. Wybór pism filozoficznych*, Wrocław 2013.

Zadanie 1. (0–2)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Józefa Tischnera. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Gotowość do dialogu wymaga odwagi.	P	F
2.	Rzetelny dialog jest tym samym co rozmowa.	P	F
3.	Dialog wymaga współodczuwania.	P	F

Zadanie 2. (0–2)

Na podstawie tekstu Józefa Tischnera podaj trzy korzyści wynikające z prowadzenia rzetelnego dialogu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–2)

Wymień trzy czynniki utrudniające budowanie rzetelnego dialogu, o których mowa w tekście Józefa Tischnera.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4. (0–1)

Na podstawie tekstu Józefa Tischnera rozstrzygnij, czy człowiek jest w stanie poznać *pełną prawdę*. Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 5. (0–1)

Jaka funkcja dominuje w podanych fragmentach tekstu Józefa Tischnera? Każdemu z fragmentów tekstu A–B przyporządkuj po jednej nazwie funkcji wybranej spośród 1–3. Wpisz numer wybranej funkcji w odpowiednie miejsce w tabeli.

	Fragment	Funkcja
A.	<i>Ileż przeszkód potrzeba niekiedy pokonać, by rozpocząć dialog! Ile cierpliwości, by go kontynuować!</i>	
B.	<i>[...] musimy spojrzeć na siebie niejako z zewnątrz, ja twoimi, a ty moimi oczami, musimy porównać w rozmowie nasze widoki [...].</i>	

Funkcja

1. ekspresywna
2. impresywna
3. poetycka

Tekst 2.

Tomasz Kozłowski

Od Homo sapiens do Homo videns

Giovanni Sartori, włoski socjolog badający wpływ mediów na współczesne społeczeństwa, ukuł i spopularyzował termin *Homo videns*, który moglibyśmy przetłumaczyć jako „człowiek oglądający”. Sens tych słów jest jednak znacznie szerszy, nie chodzi bowiem tylko o samo stwierdzenie faktu, że oto dobrnęliśmy do takiego stadium ewolucji biokulturowej, w którym coś lub kogoś nieustannie oglądamy. Jesteśmy raczej istotą nawykłą do życia w rzeczywistości utkanej z obrazów i innych przekazów wizualnych. Obrazy lęgą się w naszej pamięci i świadomości. Jesteśmy **nauczeni** myślenia obrazami i przetwarzania ich. Są one podstawą naszych procesów psychicznych, a i procesy te dostosowały się w pewnym sensie do otaczającej nas zewsząd obrazkowej rzeczywistości, wypierając

jednocześnie inne – być może bardziej tradycyjne – formy rozumowania.

Przyznać trzeba, że Sartori w swoich twierdzeniach ma wiele racji – w istocie, myślenie obrazami ma określoną specyfikę, która w znacznym stopniu odróżnia je od sposobów poznania opartych na tekście. Myślenie obrazami uchodzi w opinii psychologów za zdecydowanie bardziej twórcze, jednak ulotne, mniej skłonne do racjonalności, mniej logiczne i wyważone. Obrazy skuteczniej niż słowa wywołują określone stany emocjonalne, pozostają bardziej sugestywne. Gwarantują silniejsze przeżycia, ale jednocześnie utrudniają racjonalny ogląd sprawy.

Tekst jest narzędziem znacznie bardziej „poukładanym” i „logicznym”, przy czym nie chodzi o to, że obraz jest logiki pozbawiony z definicji, tekst zaś w nią obfituje. Chodzi raczej o to, że tekst preferuje logiczny wywód, a jeszcze dokładniej – z większą łatwością nakłania odbiorcę do namysłu nad przyswajaną treścią. Tekst, jeżeli ma opowiadać jedną całość, musi być podzielony na zdania, zdania te zaś muszą łączyć się w określony szereg, w którym każde wynika w określony sposób z poprzedniego. Czytając, skupiamy się w równej mierze na fragmentach, jak na całości. Tekst czyta się w większym skupieniu, zazwyczaj w ciszy, co jednocześnie nabiera cech rozmowy. Autor przekazu mówi wprost do nas, my zaś, niejako słysząc jego słowa we wnętrzu umysłu, ustosunkowujemy się do nich. Tekst jawi się więc jako nieustanna polemika. Obraz – w znacznej mierze wolny od ciężaru bycia utożsamianym ze swoim autorem (jeżeli oczywiście takiego ma) – nie nakłania do takiej refleksji. Rzadziej więc odczuwamy potrzebę traktowania go jako komunikatu skierowanego przez kogoś z myślą o odbiorcach. „Widzieliśmy coś na własne oczy” i prawda ta nie potrzebuje potwierdzenia ani autora. Tekst traktujemy natomiast jako komunikat w dużej mierze podyktowany jakąś intencją, którą uwzględniamy w znacznie większym stopniu niż w przypadku obrazów. Nasz ewolucyjnie ukształtowany umysł traktować będzie **tekst jak zaproszenie do dialogu o faktach, a obraz – jako tych faktów świadectwo.**

Na podstawie: Tomasz Kozłowski, *Od Homo sapiens do Homo videns*, [w:] tegoż, *Samotny hulaka. Rzecz o protokulturze ery pop*, Warszawa 2012.

Zadanie 6. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Tomasza Kozłowskiego. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Tomasz Kozłowski omawia różnice między <i>myśleniem obrazami</i> a poznaniem opartym na tekście.	P	F
2.	Z prowadzonych rozważań wynika, że dzięki umiejętności <i>myślenia obrazami</i> człowiek łatwiej stosuje tradycyjne formy rozumowania.	P	F

Zadanie 7. (0–1)

Na podstawie tekstu Tomasza Kozłowskiego wyjaśnij sens sformułowania *człowiek oglądający*.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 8. (0–2)

Na podstawie tekstu Tomasza Kozłowskiego podaj zaletę poznania opartego na tekście oraz zaletę *myślenia obrazami*.

Zaleta poznania opartego na tekście:

.....

.....

Zaleta *myślenia obrazami*:

.....

.....

Zadanie 9.

Przeczytaj poniższy fragment utworu literackiego.

Pewnego dnia przyniesiono mu [Wokulskiemu] z poczty gruby pakiet. [...]

Rzucił pakiet na biurko i w dalszym ciągu wziął się do czytania *Tysiąca i jednej nocy*¹.

Co to za rozkosz dla zmęczonego umysłu te pałace z drogich kamieni, drzewa, których owocami były klejnoty!... Te kabalistyczne² słowa, przed którymi ustępowały mury, te cudowne lampy, dzięki którym można było zwalczać nieprzyjaciół, przenosić się w mgnieniu oka o setki mil... A ci potężni czarodzieje!... Co za szkoda, że taka władza dostawała się ludziom złośliwym i nikczemnym!...

Odkładał książkę i śmiejąc się sam z siebie, marzył, że on jest czarodziejem, który posiada dwie bagatelki: władzę nad siłami natury i zdolność stawania się niewidzialnym...

„Myślę – rzekł – że po kilku latach mojej gospodarki świat wyglądałby inaczej...

Najwięksi hultaje zmieniliby się na Sokratesów i Platonów”. [...]

„Niezawodnie byłoby lepiej – mruknął – gdyby tacy Ochoccy i Rzeczy mieli siłę, a nie Starscy i Maruszewicze...”.

¹ *Tysiąc i jedna noc* – zbiór spisanych w języku arabskim opowieści ludowych.

² Kabalistyczny – magiczny.

Zadanie 9.1. (0–1)

Podaj autora i tytuł utworu, z którego pochodzi zacytowany fragment.

Autor:

Tytuł:

Zadanie 9.2. (0–2)

Czy sposób czytania literatury przez Wokulskiego jest potwierdzeniem wniosku Tomasza Kozłowskiego, że *tekst jawi się jako nieustanna polemika*? W uzasadnieniu odwołaj się do podanego fragmentu, do całej lektury, z której pochodzi fragment, oraz do artykułu Tomasza Kozłowskiego.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 10. (0–1)

Określ funkcję, jaką pełni w tekście Tomasza Kozłowskiego stosowanie czasowników w pierwszej osobie liczby mnogiej.

.....

.....

Zadanie 11. (0–1)

Jaką funkcję pełni w tekście Tomasza Kozłowskiego sformułowanie *znacznie bardziej użyte w 3. akapicie*? Zaznacz właściwą odpowiedź, wybraną spośród podanych A–D.

- A. Służy zbudowaniu wyводу opartego na porównywaniu.
- B. Wskazuje na tożsamość omawianych zagadnień.
- C. Wprowadza przykład ilustrujący argumentację.
- D. Podważa wcześniejsze ustalenia.

Zadanie 12. (0–3)

Napisz streszczenie tekstu Tomasza Kozłowskiego *Od Homo sapiens do Homo videns*, liczące 40–60 wyrazów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

JEZYK POLSKI

Poziom podstawowy

Test

Formuła 2015

JEZYK POLSKI

Poziom podstawowy

Test

Formuła 2015

JEZYK POLSKI

Poziom podstawowy

Test

Formuła 2015